

Andrej Rot, **Republika duhov**, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1994, 189 str.

Pred dobrim letom dni smo na naših knjižnih policah dobili novo delo Andreja Rota, *Republika duhov*, namenjeno, kot nam pove podnaslov, opisu štiridesetletnega delovanja Slovenske kulturne akcije (SKA) v Argentini.

Sam avtor vsem tistim bralcem, ki jih zanima izseljenska tematika, ni nepoznan, saj je, poleg objav iz preteklega obdobja svoje bogate društvene in literarne dejavnosti še v času bivanja v Argentini, leto dni po preselitvi v Slovenijo (1991) izdal pri Državni založbi Slovenije delo *V obljubljeni deželi*, pri Mladinski knjigi pa *Ob Srebrni reki in Kratko prozo argentinskih Slovencev* (1993), medtem ko je širši publiki zagotovo poznan kot soavtor televizijske serije *Pričevanja o zvestobi*, v kateri smo v domovini prvič v nekoliko bolj zgoščeni in celoviti obliki sledili nastanku in razvoju slovenske skupnosti v Argentini.

Naslov knjige *Republika duhov*, ki je bila v slovenskih medijih že predstavljena in zato njeno vsebino v tem članku le na kratko omenjam, je hkrati vzdevek za SKA, ki so ji ga dali njeni ustanovitelji v času, "ko ni obstajala v zavesti matične domovine." Zaradi njenega pomena za širjenje slovenstva in predvsem slovenske besede med izseljenci v povojnem času je ne moremo poistovetiti z ostalimi številnimi slovenskimi organizacijami po svetu. Čeprav je bila ustanovljena v Buenos Airesu, kamor je po letu 1945 emigriral večji del takratne t.i. politične emigracije, v katero so sodili številni slovenski intelektualci, je že od samega začetka skušala s svojim kulturnim in političnim delovanjem vplivati na širši svetovni geografski prostor, poseljen s slovenskimi izseljenci. Zato najdemo med njenimi člani tako argentinske kot tudi severnoameriške, avstralske, kanadske, japonske in evropske rojake – umetnike, književnike, znanstvenike in strokovnjake. Ob ustanovitvi je bilo osnovno vodilo SKA "krščanski pogled na svet, pripadnost politični emigraciji in čim višja kakovost kulturnega delovanja." Rot v kronologiji raznovrstne aktivnosti te ustanove na osnovi arhivskih virov SKA išče vzroke za njene vzpone in padce ter jih povezuje s kulturnimi in političnimi prizadevanji posameznih članov, ki so bili v različnih obdobjih v večjem ali manjšem sozvočju z ustanovnim vodilom. Kot osrednja slovenska kulturna organizacija v izseljenstvu ima v preteklih štiridesetih letih za seboj bogato bero književnih, znanstvenih in periodičnih publikacij, gledaliških predstav, likovnih razstav, koncertov in ostalih ustvarjalnih dosežkov, med drugim tudi kot plod dobro organiziranega dela v odsekih za filozofsko, literarno, likovno, znanstveno, zgodovinsko, gledališko, teološko, glasbeno in družboslovno področje. Sam avtor meni, da bi bilo koristno preučiti "Vso zgodovino SKA in tudi politične emigracije ... v luči vzporednosti političnega dogajanja v Sloveniji in Argentini." Nenazadnje je posledica tega, da je bivši politični sistem v Jugoslaviji SKA zavračal, tudi dejstvo, da je bilo do nedavnega večina v njenem okrilju ustvarjenih del, ki jih sicer hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, strokovni in laični javnosti nedostopna. Danes, ko jih imamo možnost spoznati, analizirati, proučiti, se nam njihovi avtorji, nekateri poglobljeno predstavljeni v Rotovi knjigi, kažejo kot "ljudje, polni življenja in volje do ustvarjanja", zaradi česar se

sicer še ne razlikujejo od domačih in ostalih ustvarjalcev. Od njih jih ločuje predvsem tuje okolje, v katerem so in še izražajo svoje misli, dejanja ter ljubezen do slovenstva. To je tisto, kar danes imenujemo "argentinski čudež." Koristno bi ga bilo umestiti v razmere imigracijskega okolja in družbe ter spoznati njegovo vlogo še v argentinski pretekli in sodobni ustvarjalnosti. V času medsebojnega povezovanja SKA in domovine se nam razsežnosti njenega delovanja, kakor tudi slovenske diaspore v Argentini nasploh, že postopoma oblikujejo, pri čemer nam služi Rotova interpretacija, temelječa na arhivskih, periodičnih, ustnih, slikovnih in ostalih virih Republike duhov, kot bogato dokumentirana osnova za nadaljne raziskovanje.

Breda Čebulj - Sajko